Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 11 september 2019*

”Begäran om förhandsavgörande – Konsumentskydd – Direktiv 2002/65/EG – Konsumentkreditavtal som har ingåtts på distans – Ångerrätt – Utövande av ångerrätten när hela avtalet har fullgjorts på konsumentens uttryckliga begäran – Information om ångerrätten till konsumenten”

I mål C-143/18,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Landgericht Bonn (Regionala domstolen i Bonn, Tyskland) genom beslut av den 9 februari 2018, som inkom till domstolen den 23 februari 2018, i målet

Antonio Romano,

Lidia Romano

mot

DSL Bank – kreditinstitut tillhörande DB Privat- und Firmenkundenbank AG, tidigare DSL Bank – affärsenhet på Deutsche Postbank AG,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-C. Bonichot samt domarna C. Toader, A. Rosas, L. Bay Larsen och M. Safjan (referent),

generaladvokat: G. Pitruzzella,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– DSL Bank – kreditinstitut vid DB Privat- und Firmenkundenbank AG, genom A. Menkel, Rechtsanwalt,

– Tysklands regering, inledningsvis genom T. Henze, M. Hellmann, E. Lankenau och A. Berg, därefter M. Hellmann, E. Lankenau och A. Berg, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tyska.

– Europeiska kommissionen, genom F. Erlbacher och C. Valero, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 28 mars 2019 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 4.2 och 5.1, 6.1 andra stycket andra strecksatsen, 6.2 c, 6.6 och 7.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG (EGT L 271, 2002, s. 16).

2 Begäran har framställts i en tvist mellan å ena sidan Antonio Romano och Lidia Romano och å andra sidan DSL Bank – kreditinstitut vid DB Privat- und Firmenkundenbank AG, tidigare DSL Bank – affärsenhet vid Deutsche Postbank AG (nedan kallad DSL Bank). Målet rör Antonio och Lidia Romanos ångerrätt i fråga om ett kreditavtal mellan parterna i det nationella målet.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 I skälen 1, 3, 12–14, 23 och 24 i direktiv 2002/65 anges följande:

”(1) Åtgärder bör vidtas för att inom ramen för förverkligandet av den inre marknadens mål gradvis befästa denna marknad. Dessa åtgärder bör även bidra till en hög konsumentskyddsnivå, i enlighet med artiklarna 95 och 153 [EG].

…

(3) … För att säkerställa konsumenternas väsentliga rätt till valfrihet krävs en hög konsumentskyddsnivå, så att konsumenternas förtroende för distansförsäljning ökar.

…

(12) Om medlemsstaterna antar motstridiga eller olika bestämmelser om konsumentskydd vid distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter skulle detta inverka negativt på den inre marknadens funktion och på konkurrensen mellan företagen på denna marknad. Det är därför nödvändigt att på detta område införa gemensamma regler på gemenskapsnivå, som inte innebär någon minskning av det allmänna konsumentskyddet i medlemsstaterna.

(13) En hög konsumentskyddsnivå bör säkerställas genom detta direktiv i syfte att säkerställa fri rörlighet för finansiella tjänster. Medlemsstaterna bör inte kunna besluta om andra bestämmelser än dem som fastställs i detta direktiv på de områden som harmoniseras i direktivet, om det inte särskilt anges i detta.

(14) Detta direktiv omfattar alla finansiella tjänster som kan tillhandahållas på distans. Vissa finansiella tjänster regleras emellertid av särskilda bestämmelser i gemenskapslagstiftningen. Dessa särskilda bestämmelser fortsätter att vara tillämpliga på sådana finansiella tjänster. Det är dock lämpligt att fastställa principer för distansförsäljning av sådana tjänster.

…

(23) För att säkerställa ett så gott konsumentskydd som möjligt är det viktigt att konsumenten är tillräckligt informerad om bestämmelserna i detta direktiv och om eventuella uppförandekoder på detta område. Konsumenten bör även ha en ångerrätt.

(24) När ångerrätt inte gäller på grund av att konsumenten uttryckligen begärt att ett avtal skall fullgöras, bör leverantören informera konsumenten om detta.”

4 Artikel 1 i direktivet har rubriken ”Syfte och tillämpningsområde”, och i artikel 1.1 föreskrivs följande:

”Syftet med detta direktiv är en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter.”

5 Artikel 2 i direktivet har rubriken ”Definitioner”, och lyder enligt följande:

”I detta direktiv avses med

a) *distansavtal*: alla avtal om finansiella tjänster som ingås mellan en leverantör och en konsument inom ramen för ett system för distansförsäljning eller tillhandahållande av tjänster på distans organiserat av leverantören, som för detta avtal uteslutande använder en eller flera tekniker för distanskommunikation fram till och med den tidpunkt då avtalet ingås.

b) *finansiell tjänst*: alla banktjänster samt tjänster som avser krediter, försäkringar, privata individuella pensioner, investeringar eller betalningar.

c) *leverantör*: varje privat eller offentlig fysisk eller juridisk person som, inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet, i egenskap av avtalspart tillhandahåller tjänster som är föremål för distansavtal.

d) *konsument*: varje fysisk person som ingår distansavtal för ändamål som inte omfattas av hans närings- eller yrkesverksamhet.

…”

6 Artikel 3 i samma direktiv har rubriken ”Information till konsumenten innan distansavtal ingås”, och föreskriver följande:

”1. I rimlig tid innan konsumenten blir bunden av ett distansavtal eller ett anbud skall denne ges följande information om

…

3. distansavtalet:
   a) Förekomsten eller frånvaron av ångerrätt i enlighet med artikel 6 och, för det fall ångerrätt föreligger, dess varaktighet och villkoren för dess utövande, inklusive uppgift om det belopp konsumenten kan bli skyldig att betala på grundval av artikel 7.1 samt vad som kan bli följderna av att inte utöva denna rättighet.

…

2. Den information som avses i punkt 1, vars kommersiella syfte tydligt skall framgå, skall ges tydligt och begripligt på ett sätt som är anpassat till den teknik för distanskommunikation som används, med vederbörlig hänsyn till i synnerhet principerna om redlighet i affärstransaktioner och om skydd av dem som enligt medlemsstatens lagstiftning inte kan ge sitt medgivande, t.ex. underåriga.

…”

7 Artikel 4 i direktiv 2002/65 har rubriken ”Ytterligare krav på information”, och lyder enligt följande:

”1. Om det i gemenskapslagstiftningen finns bestämmelser om finansiella tjänster med ytterligare krav på förhandsinformation förutom dem som anges i artikel 3.1, skall dessa krav fortsätta att gälla.

2. I avvaktan på ytterligare harmonisering får medlemsstaterna behålla eller införa strängare bestämmelser om krav på förhandsinformation, om bestämmelserna är förenliga med gemenskapslagstiftningen.

3. Medlemsstaterna skall meddela kommissionen nationella bestämmelser om sådana krav på förhandsinformation som föreskrivs i punkterna 1 och 2 i denna artikel, om de går utöver de krav som anges i artikel 3.1. Kommissionen skall ta hänsyn till dessa nationella bestämmelser när den utarbetar den rapport som avses i artikel 20.2.

4. Kommissionen skall med alla lämpliga medel se till att information om de nationella bestämmelser som den underrättas om görs tillgänglig för konsumenter och leverantörer, så att det skapas en hög grad av öppenhet.”

8 Artikel 5 i direktivet har rubriken ”Överlämnande av avtalsvillkoren och förhandsinformationen”, och där anges följande:

”1. I rimlig tid innan konsumenten är bunden av ett distansavtal eller ett anbud skall leverantören till konsumenten överlämna samtliga avtalsvillkor och den information som avses i artikel 3.1 och artikel 4 i pappersform eller på annat varaktigt medium som är tillgängligt för konsumenten.

2. Leverantören skall uppfylla sin skyldighet enligt punkt 1 omedelbart efter det att avtalet har ingåtts, om distansavtalet har ingåtts på konsumentens begäran med användning av en teknik för distanskommunikation som inte gör det möjligt att tillhandahålla avtalsvillkoren och informationen i enlighet med punkt 1.

…”

9 Artikel 6 i direktivet har rubriken ”Ångerrätt”, och föreskriver följande:

”1. Medlemsstaterna skall se till att konsumenten har en tidsfrist på 14 kalenderdagar under vilken denne kan utöva sin ångerrätt utan att det leder till någon påföljd och utan att konsumenten behöver ange några skäl. …

Tidsfristen för ångerrätten skall börja löpa

– den dag då distansavtalet ingås …, eller

– den dag då konsumenten erhåller avtalsvillkoren och informationen i enlighet med artikel 5.1 eller 5.2, om denna tidpunkt är senare än den tidpunkt som anges i första strecksatsen.

…

2. Ångerrätten skall inte tillämpas på

…

c) avtal som båda parter har fullgjort på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt.

3. Medlemsstaterna får föreskriva att ångerrätten inte skall tillämpas på

a) krediter som huvudsakligen är avsedda för att förvärva eller behålla äganderätt till mark eller en befintlig eller planerad byggnad eller för att renovera eller förbättra en byggnad, eller

b) krediter som säkras antingen genom inteckning i fast egendom eller en rättighet med anknytning till fast egendom, …

…

6. Om konsumenten utövar sin ångerrätt, skall denne, innan den gällande tidsfristen har löpt ut, meddela detta enligt de praktiska anvisningar som givits konsumenten i enlighet med artikel 3.1.3 d på ett sätt som gör att det kan styrkas i enlighet med den nationella lagstiftningen. Tidsfristen skall anses ha respekterats om meddelandet, på papper eller på annat för mottagaren tillgängligt varaktigt medium, avsänds innan tidsfristen löper ut.

…”

10 Artikel 7 i samma direktiv har rubriken ”Betalning för den tjänst som tillhandahållits innan ångerrätten utövas”, och lyder enligt följande:

”1. Om konsumenten utövar sin ångerrätt i enlighet med artikel 6.1, kan konsumenten endast åläggas att så snart som möjligt betala för den tjänst som leverantören i enlighet med distansavtalet faktiskt har tillhandahållit. Fullgörandet av avtalet får inte påbörjas förrän konsumenten har gett sitt samtycke. …

…

3. Leverantören får inte kräva att konsumenten skall betala något belopp på grundval av punkt 1, om han inte kan styrka att konsumenten i vederbörlig ordning har underrättats om det belopp som skall betalas i enlighet med artikel 3.1.3 a. Leverantören får emellertid inte kräva denna betalning om leverantören utan föregående begäran från konsumentens sida har påbörjat fullgörandet av avtalet innan den tidsfrist för ångerrätten som anges i artikel 6.1 har löpt ut.

4. Leverantören skall så snart som möjligt och senast inom 30 kalenderdagar till konsumenten betala tillbaka alla belopp som leverantören erhållit från konsumenten i enlighet med distansavtalet, med undantag för det belopp som avses i punkt 1. Denna tidsfrist skall börja löpa den dag då leverantören erhåller meddelandet om att konsumenten utövar sin ångerrätt.

5. Konsumenten skall så snart som möjligt och senast inom 30 kalenderdagar till leverantören skicka tillbaka de belopp och/eller den egendom som konsumenten har erhållit från leverantören. …”

11 Artikel 11 i direktiv 2002/65 har rubriken ”Påföljder” och föreskriver följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva lämpliga påföljder för leverantören då denne inte följer sådana nationella bestämmelser som har antagits i enlighet med detta direktiv.

Medlemsstaterna får i detta syfte särskilt föreskriva att konsumenterna kostnadsfritt och utan påföljd kan säga upp avtalet när som helst.

Dessa påföljder skall vara effektiva, proportionella och avskräckande.”

Tysk rätt

12 I 312b § stycke 1 Bürgerliches Gesetzbuch (civillagen), i den lydelse som är tillämplig i målet vid den nationella domstolen (nedan kallad BGB), föreskrivs följande:

”Distansavtal är avtal om försäljning varor eller tillhandahållande av tjänster, inbegripet finansiella tjänster, som ingås mellan en näringsidkare och en konsument enbart med hjälp av teknik för distanskommunikation, såvida avtalet inte ingås inom ramen för ett organiserat system för distansförsäljning eller tillhandahållande av tjänster på distans. Finansiella tjänster i den mening som avses i första meningen utgör alla banktjänster samt tjänster som avser krediter, försäkringar, privata individuella pensioner, investeringar eller betalningar.”

13 I 312d § BGB föreskrivs följande:

”1. En konsument har ångerrätt enligt 355 § vid distansavtal. …

2. Utan hinder av 355 § stycke 2 första meningen börjar fristen för att utöva ångerrätten inte löpa förrän näringsidkaren har fullgjort sin informationsskyldighet enligt 312c § stycke 2 och, när det gäller tillhandahållande av tjänster, inte förrän avtalet har ingåtts.

3. När avtalet gäller tillhandahållande av tjänster upphör ångerrätten även att gälla i följande situationer:

1. Vid en finansiell tjänst, om båda parter har fullgjort avtalet i dess helhet på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt …

…

5. Vidare föreligger det inte någon ångerrätt vid ett distansavtal där konsumenten redan har en ångerrätt eller en returrätt enligt 355 eller 356 §§ på grundval av 495, 499–507 §§. Vid sådana avtal gäller stycke 2 på motsvarande sätt.

6. När det gäller distansavtal avseende finansiella tjänster är konsumenten med avvikelse från 357 § stycke 1 endast skyldig att utge ersättning för värdet enligt de lagstadgade bestämmelserna om hävning om han eller hon informeras om denna rättsföljd i samband med att avtalet ingås och uttryckligen har lämnat samtycke till att näringsidkaren börjar tillhandahålla tjänsten innan fristen för att utöva ångerrätten har löpt ut.”

14 I 346 § BGB anges följande:

”1. Har en av parterna förbehållit sig rätt att häva avtalet eller föreligger annars enligt lag sådan rätt, ska, vid hävning, erhållna prestationer återgå och erhållen avkastning utges.

2. I stället för återgång eller utgivande av avkastning ska en part utge ersättning för värdet, om

1. återgång eller utgivande är omöjligt på grund av det erhållnas beskaffenhet …

Om en motprestation har fastställts i avtalet, ska denna ligga till grund för beräkningen av ersättningen för värdet. Om ersättning för värdet ska betalas för den nytta som ett lån har inneburit, får emellertid parten visa att värdet av nyttan var lägre.”

15 I 355 § stycke 3 BGB föreskrivs följande:

”Ångerrätten upphör att gälla senast sex månader efter avtalets ingående. Vid försäljning av varor börjar fristen inte löpa förrän den dag varorna når mottagaren. Med avvikelse från första meningen upphör ångerrätten inte att gälla om konsumenten inte har informerats om sin ångerrätt på föreskrivet sätt, och vid distansavtal om finansiella tjänster upphör ångerrätten inte att gälla om företaget har underlåtit att på föreskrivet sätt fullgöra sin informationsskyldighet enligt 312c § stycke 2 punkt 1.”

16 I 495 § stycke 1 BGB föreskrivs följande:

”Vid ett konsumentkreditavtal har låntagaren en ångerrätt enligt 355 §.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

17 Antonio och Lidia Romano ingick i oktober 2007 ett kreditavtal med DSL Bank, ett kreditinstitut, i syfte att finansiera den fastighet de nyttjade privat.

18 Avtalet, som avsåg ett annuitetslån, föreskrev fast ränta till och med den 31 december 2017. I avtalet föreskrevs att låntagaren skulle göra en första avbetalning på 2 procent av kapitalbeloppet och sedan betala 548,53 euro i månaden i ränta och för en del av kapitalbeloppet. Den månatliga avbetalningen skulle påbörjas den 30 november 2007. Lånet beviljades mot en inteckning i den aktuella fasta egendomen som säkerhet.

19 Avtalet ingicks på följande sätt.

20 DSL Bank överlämnade till Antonio och Lidia Romano en i förväg upprättad handling, som benämndes ”kreditansökan”, tillsammans med en informationshandling om ångerrätten, en sammanfattning av villkoren för att utbetala kapitalbeloppet, allmänna villkor för krediten, och en handling med rubriken ”informationsblad om byggnadslån till konsumenter”.

21 I informationshandlingen om ångerrätten angavs att ”ångerrätten upphör[de] att gälla i förtid när avtalet ha[de] fullgjorts i sin helhet och låntagaren uttryckligen ha[de] lämnat sitt samtycke”.

22 Antonio och Lidia Romano undertecknade kreditansökan, informationshandlingen om ångerrätten och mottagningsbeviset på informationsbladet om byggnadslån till konsumenter, och skickade de underskrivna exemplaren av dessa handlingar till DSL Bank. Därefter beviljade DSL Bank genom skrivelse Antonio och Lidia Romanos kreditansökan.

23 Antonio och Lidia Romano ställde den överenskomna säkerheten. DSL Bank betalade på begäran ut det lånade kapitalbeloppet. Antonio och Lidia Romano påbörjade sedan den överenskomna avbetalningen.

24 Genom skrivelse av den 8 juni 2016 förklarade Antonio och Lidia Romano att de tänkte utöva sin ångerrätt avseende det avtal som hade ingåtts under år 2007 och gjorde gällande att informationshandlingen om ångerrätten inte överensstämde med kraven i den tyska lagstiftningen.

25 Eftersom DSL Bank bestred att Antonio och Lidia Romano kunde utöva ångerrätten, väckte de talan vid Landgericht Bonn (Regionala domstolen i Bonn, Tyskland) och yrkade att det skulle fastställas att DSL Bank inte längre kunde göra gällande några rättigheter med stöd av det berörda kreditavtalet, till följd av att makarna Romano hade utövat sin ångerrätt. Antonio och Lidia Romano krävde dessutom att DSL Bank skulle återbetala de belopp som de hade betalat i enlighet med avtalet innan ångerrätten utövades och betala ersättning för nyttjandet av beloppen.

26 Det framgår av beslutet om hänskjutande att det aktuella låneavtalet är ett distansavtal som avser en finansiell tjänst, i den mening som avses i 312b § BGB.

27 Den hänskjutande domstolen anser att den precisering i informationshandlingen om ångerrätten som avses i punkt 21 i förevarande dom, gällande upphörandet av ångerrätten, grundar sig på 312d § stycke 3 punkt 1 BGB, som utgör införlivandet med tysk rätt av artikel 6.2 c i direktiv 2002/65. Enligt praxis från Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) är dock inte bestämmelsen i BGB tillämplig på kreditavtal som har ingåtts med en konsument, inklusive distansavtal. Gällande dessa avtal har konsumenten en ångerrätt som inte föreskrivs i 312d § stycke 3 punkt 1 BGB utan i 355 § stycke 3 BGB, jämförd med 495 § stycke 1 BGB. I 355 § stycke 3 BGB föreskrivs att ångerrätten inte upphör att gälla om inte konsumenten i vederbörlig ordning har informerats om ångerrätten. Vidare föreskriver inte bestämmelsen att ångerrätten upphör att gälla för det fall båda parter har fullgjort avtalet på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt.

28 Under dessa omständigheter undrar den hänskjutande domstolen om den precisering som avses i punkt 21 i domen, om ångerrättens upphörande, är riktig och om konsumenten följaktligen i vederbörlig ordning hade informerats om sin ångerrätt.

29 Slutligen konstaterade den hänskjutande domstolen att meddelandet om ångerrätten kan anses vara tillräckligt tydligt och klart för en genomsnittskonsument, såsom definierad i EU-domstolens praxis, det vill säga en konsument som är normalt informerad och skäligen uppmärksam och medveten mot bakgrund av samtliga relevanta faktiska omständigheter och samtliga omständigheter som har anförts i samband med förhandlingen av avtalet. Den hänskjutande domstolen anser dock att meddelandet inte är tillräckligt tydligt och klart för en genomsnittskonsument enligt tysk rättspraxis, vari det hänvisas till en genomsnittskonsument som är mindre kunnig när det gäller juridik.

30 Eftersom Landgericht Bonn (Regionala domstolen i Bonn) ansåg att utgången i det nationella målet berodde på tolkningen av vissa bestämmelser i direktiv 2002/65, beslutade den att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till domstolen:

”1) Ska artikel 6.2 c i direktiv 2002/65 tolkas så, att den utgör hinder mot nationella bestämmelser eller nationell praxis, såsom de i målet vid den nationella domstolen, enligt vilka ångerrätten inte är utesluten med avseende på låneavtal som ingåtts på distans, när båda parter har fullgjort avtalet i dess helhet på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt?

2) Ska artiklarna 4.2, 5.1, 6.1 andra stycket andra strecksatsen och 6.6 i direktiv 2002/65 tolkas så, att bedömningen av om den information som föreskrivs i nationell rätt enligt artiklarna 5.1 och 3.1 led 3 a i direktiv 2002/65 ska anses ha erhållits på föreskrivet sätt och av konsumentens utövande av ångerrätten enligt nationell rätt uteslutande ska göras i förhållande till en normalt informerad och skäligen uppmärksam och medveten genomsnittskonsument, med hänsyn till samtliga relevanta omständigheter i samband med att detta avtal ingicks?

3) Om frågorna 1 och 2 besvaras nekande:

Ska artikel 7.4 i direktiv 2002/65 tolkas så, att den utgör hinder mot en nationell bestämmelse i vilken föreskrivs att leverantören efter utövandet av ångerrätten vid ett konsumentkreditavtal som ingåtts på distans, utöver det belopp som denne erhållit från konsumenten enligt distansavtalet även ska utge ersättning för nyttjande av detta belopp?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

31 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 6.2 c i direktiv 2002/65 ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning, såsom den tolkas i nationell rättspraxis, som gällande ett avtal om en finansiell tjänst som har ingåtts på distans mellan en näringsidkare och en konsument, inte utesluter att konsumenten har ångerrätt för det fall båda parter har fullgjort avtalet på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt.

32 Domstolen erinrar om att enligt artikel 6.2 c i direktivet är den ångerrätt som tillfaller en konsument som på distans ingår ett avtal om en finansiell tjänst med en näringsidkare inte tillämplig på avtal som båda parter har fullgjort på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt.

33 I det nationella målet framgår det av beslutet om hänskjutande att i 312d § stycke 3 punkt 1 BGB, varigenom artikel 6.2 c i direktiv 2002/65 har införlivats med tysk rätt, föreskrivs att ångerrätten upphör att gälla om ett avtal om en finansiell tjänst har fullgjorts av båda parter på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt. Det framgår även av beslutet om hänskjutande att enligt praxis från Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) är inte denna bestämmelse i BGB tillämplig på kreditavtal som har ingåtts med en konsument, inklusive avtal som har ingåtts på distans, och att när det gäller dessa avtal upphör inte ångerrätten att gälla i det fall som avses i 312d § stycke 3 punkt 1 BGB.

34 Det framgår av artikel 1.1 i direktiv 2002/65, mot bakgrund av skäl 13, att direktivet i princip genomför en fullständig harmonisering av de aspekter som regleras i direktivet. Såsom anges i skälet bör nämligen inte medlemsstaterna kunna besluta om andra bestämmelser än dem som fastställs i detta direktiv på de områden som harmoniseras i direktivet, om det inte särskilt anges i detta.

35 När det gäller de fall då ångerrätten inte är tillämplig enligt artikel 6.2 c i direktiv 2002/65, innehåller inte direktivet några bestämmelser som tillåter medlemsstaterna att i sin nationella lagstiftning föreskriva att en konsument har ångerrätt för det fall båda parter har fullgjort avtalet på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt.

36 Under dessa omständigheter konstaterar domstolen att artikel 6.2 c i direktiv 2002/65, jämförd med artikel 1.1 och mot bakgrund av skäl 13 i direktivet, utgör hinder för att en medlemsstat föreskriver att en konsument har ångerrätt i det fall som avses i föregående punkt.

37 Principen om direktivkonform tolkning innebär att de nationella domstolarna ska göra allt som ligger inom deras behörighet, med hänsyn till den nationella rätten i sin helhet och med tillämpning av de tolkningsmetoder som är erkända i nationell rätt, för att säkerställa att unionsrätten ges full verkan och för att uppnå ett resultat som är förenligt med unionsrättens syfte (dom av den 8 maj 2019, Praxair MRC, C-486/18, EU:C:2019:379, punkt 37 och där angiven rättspraxis).

38 Även om principen om konform tolkning inte kan tjäna som grund för att nationell rätt tolkas *contra legem*, måste de nationella domstolarna, när så är nödvändigt, ändra fast nationell rättspraxis, om denna grundas på en tolkning av nationell rätt som är oförenlig med ett direktivs syfte (dom av den 8 maj 2019, Związek Gmin Zagłębia Miedziowego, C-566/17, EU:C:2019:390 punkt 49 och där angiven rättspraxis).

39 Med beaktande av det ovan anförda ska den första tolkningsfrågan besvaras enligt följande: Artikel 6.2 c i direktiv 2002/65, jämförd med artikel 1.1 däri och mot bakgrund av skäl 13 i direktivet, ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning, såsom den tolkas i nationell rättspraxis, som gällande ett avtal om en finansiell tjänst som har ingåtts på distans mellan en näringsidkare och en konsument inte utesluter att konsumenten har ångerrätt för det fall båda parter har fullgjort avtalet på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att beakta hela den nationella rätten och tillämpa de tolkningsmetoder som är erkända i nationell rätt för att uppnå ett resultat som är förenligt med denna bestämmelse, genom att vid behov ändra fast nationell rättspraxis om den grundar sig på en tolkning av nationell rätt som är oförenlig med nämnda bestämmelse.

Den andra frågan

Inledande synpunkter

40 Inledningsvis ska det erinras om att enligt det förfarande för samarbete mellan nationella domstolar och EU-domstolen som införts genom artikel 267 FEUF ankommer det på EU-domstolen att ge den nationella domstolen ett användbart svar, som gör det möjligt för den domstolen att avgöra det mål som den ska pröva. I detta syfte kan EU-domstolen behöva omformulera de frågor som hänskjutits. EU-domstolen har nämligen till uppgift att tolka alla bestämmelser i unionsrätten som de nationella domstolarna behöver för att avgöra de mål som är anhängiga vid dem, även om dessa bestämmelser inte anges uttryckligen i de frågor som dessa domstolar har ställt (dom av den 8 maj 2019, PI, C-230/18, EU:C:2019:383, punkt 42 och där angiven rättspraxis).

41 Den andra frågan avser tolkningen av artiklarna 4.2, 5.1, 6.1 andra stycket andra strecksatsen och 6.6 i direktiv 2002/65.

42 I förevarande fall framgår det av beslutet om hänskjutande att DSL Bank före ingåendet av det avtal som är aktuellt i det nationella målet, överlämnade information till Antonio och Lidia Romano om att ”ångerrätten upphör att gälla i förtid om avtalet har fullgjorts i sin helhet och låntagaren uttryckligen har lämnat sitt samtycke”.

43 Den hänskjutande domstolen anser att även om denna information motsvarar det fall då ångerrätten inte är tillämplig enligt artikel 6.2 c i direktiv 2002/65, är den emellertid felaktig mot bakgrund av den nationella lagstiftningen, såsom den tolkats av Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen), enligt vilken ångerrätten inte upphör att gälla om avtalet har fullgjorts och låntagaren uttryckligen har lämnat sitt samtycke.

44 Enligt artikel 3.1 led 3 a i direktiv 2002/65 ska konsumenten i rimlig tid innan denne blir bunden av ett distansavtal eller ett anbud ges information om förekomsten eller frånvaron av ångerrätt i enlighet med artikel 6 i direktivet. I artikel 3.2 i direktivet föreskrivs att den information som avses i punkt 1 i artikeln, vars kommersiella syfte tydligt ska framgå, ska ges tydligt och begripligt på ett sätt som är anpassat till den teknik för distanskommunikation som används, med vederbörlig hänsyn till i synnerhet principerna om redlighet i affärstransaktioner och om skydd av dem som enligt medlemsstatens lagstiftning inte kan ge sitt medgivande, till exempel underåriga.

45 I artikel 5.1 i direktiv 2002/65 föreskrivs att i rimlig tid innan konsumenten är bunden av ett distansavtal eller ett anbud ska leverantören till konsumenten överlämna samtliga avtalsvillkor och den information som avses i artikel 3.1 och artikel 4 i pappersform eller på annat varaktigt medium som är tillgängligt för konsumenten.

46 Med beaktande av det ovan anförda ska den andra frågan omformuleras så att den avser att få fastställt huruvida artikel 5.1 i direktiv 2002/65, jämförd med artiklarna 3.1 led 3 a och 6.2 c i direktivet, ska tolkas så, att den skyldighet som åligger en näringsidkare som på distans ingår ett avtal med en konsument om en finansiell tjänst, att till konsumenten tydligt och begripligt överlämna information om förekomsten av ångerrätt innan konsumenten blir bunden av ett distansavtal eller ett anbud, inte åsidosätts när näringsidkaren informerar konsumenten om att ångerrätten inte är tillämplig på avtal som båda parter har fullgjort på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt, även om förevarande information inte motsvarar den nationella lagstiftningen, såsom den tolkas i nationell rättspraxis, där det föreskrivs att ångerrätten ska tillämpas i ett sådant fall.

Prövning av frågan

47 Enligt artikel 5.1 i direktiv 2002/65, jämförd med artikel 3.1 led 3 a i samma direktiv, är leverantören skyldig att innan konsumenten blir bunden av ett distansavtal eller ett anbud överlämna information till vederbörande om förekomsten eller frånvaron av ångerrätt i enlighet med artikel 6.

48 Eftersom det framgår av artikel 6.2 c i direktiv 2002/65 att ångerrätten inte ska tillämpas på avtal som båda parter har fullgjort på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt, ska konsumenten innan ett avtal undertecknas informeras om frånvaron av ångerrätt i de fall som avses i bestämmelsen.

49 Det framgår visserligen av artikel 4.2 i direktiv 2002/65 att i avvaktan på ytterligare harmonisering får medlemsstaterna behålla eller införa strängare bestämmelser om krav på förhandsinformation, om bestämmelserna är förenliga med unionslagstiftningen.

50 Såsom framgår av svaret på den första frågan ska dock artikel 6.2 c i direktiv 2002/65, jämförd med artikel 1.1 däri och mot bakgrund av skäl 13 i direktivet, tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning som gällande ett avtal om en finansiell tjänst som har ingåtts på distans mellan en näringsidkare och en konsument, inte utesluter att konsumenten har ångerrätt för det fall båda parter har fullgjort avtalet på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt.

51 Under dessa förhållanden kan inte en medlemsstat i sin nationella lagstiftning föreskriva att en näringsidkare som på distans ingår ett avtal med en konsument om en finansiell tjänst är skyldig att innan konsumenten blir bunden av ett distansavtal eller ett anbud, överlämna information som strider mot tvingande bestämmelser i direktiv 2002/65, nämligen information om förekomsten av ångerrätt för det fall båda parter har fullgjort avtalet på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt.

52 Eftersom direktiv 2002/65 utesluter att konsumenter har ångerrätt i det fall som avses i punkten ovan, kan inte en näringsidkare anses ha åsidosatt sin skyldighet enligt artikel 5.1 i direktivet, jämförd med artiklarna 3.1 led 3 a och 6.2 c i direktivet, att ge konsumenten nödvändig information om näringsidkaren avstod från att informera konsumenten om att det mot bakgrund av nationell lagstiftning fanns en ångerrätt i det fallet, utan informerade konsumenten om att ångerrätten inte var tillämplig i förevarande fall.

53 Det ska tilläggas att enligt artikel 3.2 i direktiv 2002/65, jämförd med punkt 1 led 3 a i samma artikel, ska konsumenten tydligt och begripligt ges information om förekomsten eller frånvaron av ångerrätt.

54 I detta sammanhang är endast uppfattningen hos en genomsnittskonsument, det vill säga en normalt informerad och skäligen uppmärksam och medveten konsument, av betydelse (se, analogt, dom av den 7 augusti 2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, punkt 44 och där angiven rättspraxis).

55 En fullständig harmonisering av de nationella bestämmelserna, vilket direktiv 2002/65 genomför, innebär nämligen att kriterierna för ”referenskonsumenten” ska ges en gemensam tolkning i samtliga medlemsstater.

56 Med beaktande av det ovan anförda ska den andra tolkningsfrågan besvaras enligt följande: Artikel 5.1 i direktiv 2002/65, jämförd med artiklarna 3.1 led 3 a och 6.2 c i direktivet ska tolkas så, att den skyldighet som åligger en näringsidkare som på distans ingår ett avtal med en konsument om en finansiell tjänst, att överlämna information om förekomsten av ångerrätt som är tydlig och begriplig för en normalt informerad och skäligen uppmärksam och medveten genomsnittskonsument, enligt kraven i unionsrätten, innan konsumenten blir bunden av ett distansavtal eller ett anbud, inte åsidosätts när näringsidkaren informerar konsumenten om att ångerrätten inte är tillämplig på avtal som båda parter har fullgjort på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt, även om förevarande information inte motsvarar den nationella lagstiftningen, såsom den tolkas i nationell rättspraxis, där det föreskrivs att ångerrätten ska tillämpas i ett sådant fall.

Den tredje frågan

57 Eftersom den tredje frågan endast har ställts för det fall den första och den andra frågan besvaras nekande, saknas det, mot bakgrund av svaren på dessa frågor, anledning att besvara den tredje frågan.

Rättegångskostnader

58 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

1) **Artikel 6.2 c i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG, jämförd med artikel 1.1 däri och mot bakgrund av skäl 13 i direktivet, ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning, såsom den tolkas i nationell rättspraxis, som gällande ett avtal om en finansiell tjänst som har ingåtts på distans mellan en näringsidkare och en konsument inte utesluter att konsumenten har ångerrätt för det fall båda parter har fullgjort avtalet på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att beakta hela den nationella rätten och tillämpa de tolkningsmetoder som är erkända i nationell rätt för att uppnå ett resultat som är förenligt med denna bestämmelse, genom att vid behov ändra fast nationell rättspraxis om den grundar sig på en tolkning av nationell rätt som är oförenlig med nämnda bestämmelse.**

2) **Artikel 5.1 i direktiv 2002/65, jämförd med artiklarna 3.1 led 3 a och 6.2 c i direktivet ska tolkas så, att den skyldighet som åligger en näringsidkare som på distans ingår ett avtal med en konsument om en finansiell tjänst, att överlämna information om förekomsten av ångerrätt som är tydlig och begriplig för en normalt informerad och skäligen uppmärksam och medveten genomsnittskonsument, enligt kraven i unionsrätten, innan konsumenten blir bunden av ett distansavtal eller ett anbud, inte åsidosätts när näringsidkaren informerar konsumenten om att ångerrätten inte är tillämplig på avtal som båda parter har fullgjort på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt, även om förevarande information inte motsvarar den nationella lagstiftningen, såsom den tolkas i nationell rättspraxis, där det föreskrivs att ångerrätten ska tillämpas i ett sådant fall.**

Underskrifter